

Internationell student- mobilitet

En ökad internationalisering anses vara en förutsättning för en positiv utveckling av världsekonomin. Länder blir mer beroende av varandra och det blir allt viktigare för människor att förstå andra länders språk, kultur och affärsmetoder. Studier i andra länder är ett sätt att öka förståelsen för omvärlden och allt fler studenter i världen studerar utomlands. För svensk del märks det genom att fler svenska studenter studerar utomlands och att antalet inresande studenter i Sverige ökar.

Detta kapitel innehåller uppgifter om den internationella studentmobiliteten inom högskolan på grundnivå och avancerad nivå. Med internationell mobilitet avses utländska studenter som kommer till Sverige för att studera och svenska studenter som åker utomlands för att studera. Dessa två grupper kallas här inresande studenter respektive utresande studenter. Vissa uppgifter om inresande studenter presenteras även i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* men då i mindre detaljerad form. Det finns också uppgifter om mobilitet i kapitlet *Utbildning på forskarnivå* (utländska doktorander) samt i kapitlet *Personal*.

Den första och huvudsakliga delen av redovisningen i detta kapitel avser de inresande som läste i Sverige för första gången, alltså nybörjare i svensk högskoleutbildning. Sedan följer en redovisning av det totala antalet inresande studenter samt utresande studenter. Kapitlet avslutas med att studentmobiliteten mellan länder beskrivs.

Inresande nybörjare hösten 2015

De allra senaste uppgifterna som finns tillgängliga om den internationella studentmobiliteten gäller de inresande studenter som var nybörjare i svensk högskoleutbildning (nya inresande studenter) höstterminen 2015. Då uppgick antalet nya inresande studenter till 16 510. Av dessa var 53 procent utbytesstudenter medan 47 procent var freemover-studenter.

Efter att ha minskat tre höstterminer i rad ökade antalet utbytesstudenter hösten 2015 med 3 procent i jämförelse med höstterminen 2014. Den procentuella

INRESANDE OCH UTRESANDE STUDENTER

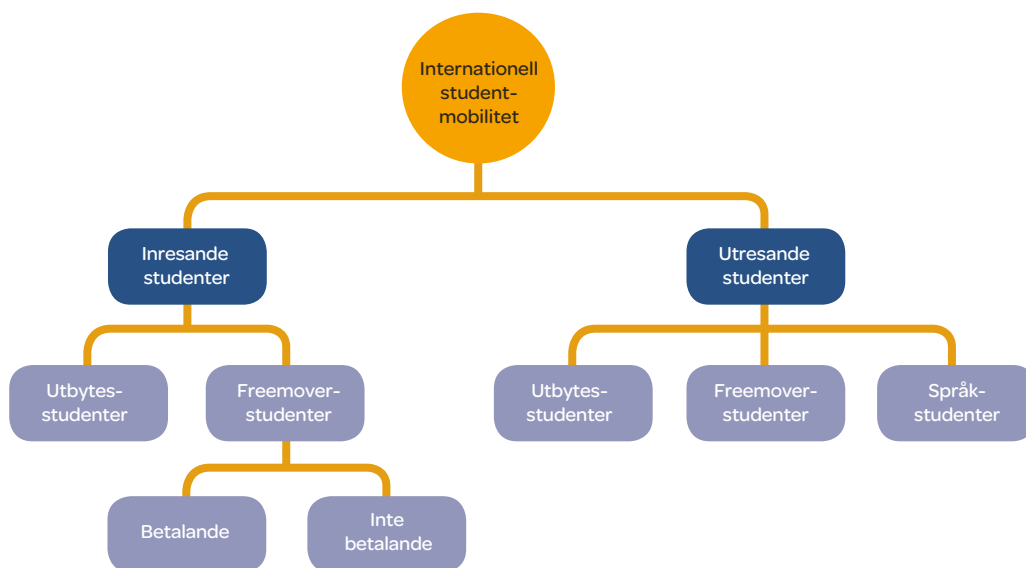
Gruppen *inresande studenter* består dels av utbytesstudenter som deltar i ett utbytesprogram vid svenska universitet och högskolor och dels av studenter från andra länder som anordnar sina studier i Sverige på egen hand, så kallade freemover-studenter. Med inresande freemover-studenter avses personer som beviljats uppehållstillstånd för studier, utrikes födda som invandrat mindre än sex månader innan studiestarten och övriga personer som inte har svenskt personnummer i högskolornas studieadministrativa system.

Gruppen *utresande studenter* består av utbytesstudenter, freemover-studenter och språkkursstudenter. Utbytesstudenter deltar i ett utbytesprogram som anordnas av svenska universitet och högskolor i samarbete med utländska universitet och högskolor. Freemover-studenter och språkkursstudenter är de studenter som anordnat sina studier på egen hand. Källan till statistiken är Centrala studiestödsnämnden (CSN).

ökningen av antalet freemover-studenter var 10 procent och alltså större än för antalet utbytesstudenter.

I jämförelse med höstterminen 2014 ökade antalet nya inresande studenter både från länder inom EU/EES och Schweiz och från länder utanför. Detta skiljer sig något från både höstterminen 2013 och höstterminen 2014 då antalet från länder inom EU/EES och Schweiz minskade, i synnerhet antalet utbytesstudenter.

Figur 42. Olika grupper av studerande inom internationell studentmobilitet sett ur ett svenskt perspektiv

ANMÄLNINGSavgifter och studieavgifter

Den 1 juli 2011 infördes anmälnings- och studieavgifter för studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz som inte deltar i utbytesprogram. Anmälningsavgiften är 900 kronor, men för studieavgifterna gäller att den studieavgiftsfinansierade verksamheten ska bära sina kostnader, alltså ha full kostnadstäckning. Lärosätena beslutar själva om storleken på avgifterna men kravet på full kostnadstäckning innebär att avgifterna blir förhållandevis höga i ett internationellt perspektiv, i genomsnitt ungefär 100 000 kronor per läsår. För konstnärliga utbildningar kan avgifterna vara upp till en halv miljon kronor per läsår.

OKÄNT LAND

För en stor andel av gruppen inresande freemover-studenter saknas det uppgifter om vilket land de kommer ifrån. Studenter från Norden behöver inte uppehållstillstånd för att bosätta sig i Sverige och det är troligt att många studenter från EU/EES och Schweiz inte heller ansöker om uppehållstillstånd då de inte behöver tillståndet för kortare vistelse i landet. Detta innebär att antalet freemover-studenter från EU/EES och Schweiz kan vara underskattat och att en stor andel av studenterna från dessa länder redovisas med okänt ursprungsland.

Betalande studenter

Sedan 1 juli 2011 måste studenter som kommer från länder utanför EU/EES och Schweiz och som inte deltar i utbytesprogram betala anmälnings- och studieavgifter för sina studier i Sverige (se faktaruta). Detta innebär att freemover-studenterna kan delas in i betalande och icke-betalande studenter. Efter att anmälnings- och studieavgifter infördes minskade först antalet freemover-studenter kraftigt. Därefter har dock både antalet betalande och icke-betalande freemover-studenter ökat. Höstterminen 2015 fanns 2 510 nya inresande studenter som betalade studieavgifter och detta var en ökning med 9 procent i jämförelse med höstterminen 2014.

Inresande nybörjare läsåret 2014/15

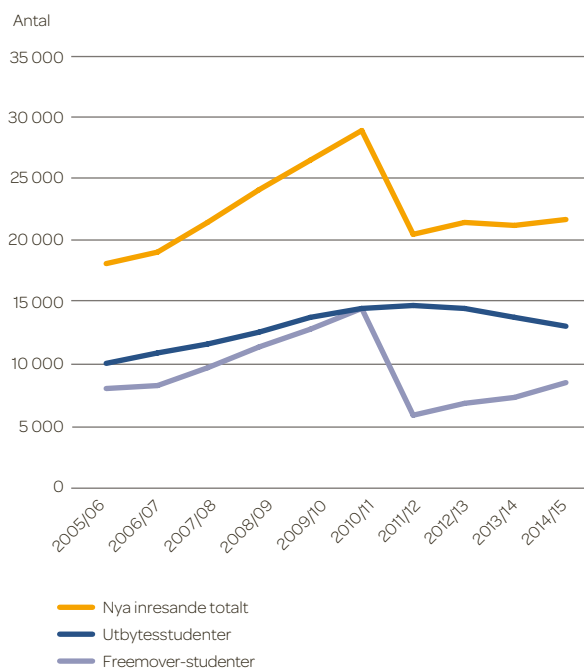
Kapitlet övergår nu till att i mer detalj handla om nya inresande studenter och då används istället läsårsuppgifter varav de senaste avser 2014/15. Antalet nya inresande uppgick läsåret 2014/15 till 21 770 studenter. I jämförelse med läsåret 2013/14 ökade därmed antalet nya inresande med 2 procent. Antalet nya utbytesstudenter minskade något, från 13 800 läsåret 2013/14 till 13 210 läsåret 2014/15, medan antalet nya freemover-studenter ökade från 7 480 till 8 560. Trots detta var dock antalet nya inresande utbytesstudenter fler än antalet nya inresande freemover-studenter, precis som tidigare år (figur 43). Liksom tidigare var andelen kvinnor läsåret 2014/15 något större bland utbytesstudenterna (55 procent) än bland freemover-studenterna (48 procent).

Tabell 14. Antalet nya inresande studenter som tidigare inte hade studerat i Sverige, fördelat på ursprungsområde och studentkategori hösten 2014 till hösten 2015, samt förändringen mellan höstarna 2014 och 2015 i antal och procent.

Ursprungsområde	Studentkategori	Antal nya inresande		Förändring ht14-ht15	
		ht14	ht 15	Antal	Procent
Samtliga	Freemover	7 030	7 750	720	10
	Utbyte	8 520	8 770	250	3
	Summa	15 550	16 510	960	6
EU/EES och Schweiz	Freemover	2 120	2 210	90	4
	Utbyte	5 990	6 200	210	4
	Summa	8 110	8 410	300	4
Ej EU/EES och Schweiz (tredjelandstudenter)	Freemover	2 640	2 650	10	0,4
	Utbyte	2 530	2 570	40	2
	Summa	5 170	5 220	50	1
Okänt land*	Freemover	2 270	2 880	610	27
	Summa	2 270	2 880	610	27

* För vissa freemover-studenter saknas uppgift om land

Figur 43. Antalet nya inresande studenter läsåren 2005/06–2014/15 totalt samt uppdelat på freemover-studenter och utbytesstudenter.

Av de 8 560 nya inresande freemover-studenterna var en tredjedel betalande. Denna grupp ökade kraftigt jämfört med läsåret 2013/14, från 1 840 till 2 820 studenter (53 procent). Sedan studieavgifterna infördes har antalet betalande män varit fler än kvinnorna och även ökat snabbare i antal. Det innebär att andelen betalande kvinnor har minskat för varje läsår, även om antalet har ökat, och läsåret 2014/15 var endast 38 procent av de 2 820 betalande studenterna kvinnor.

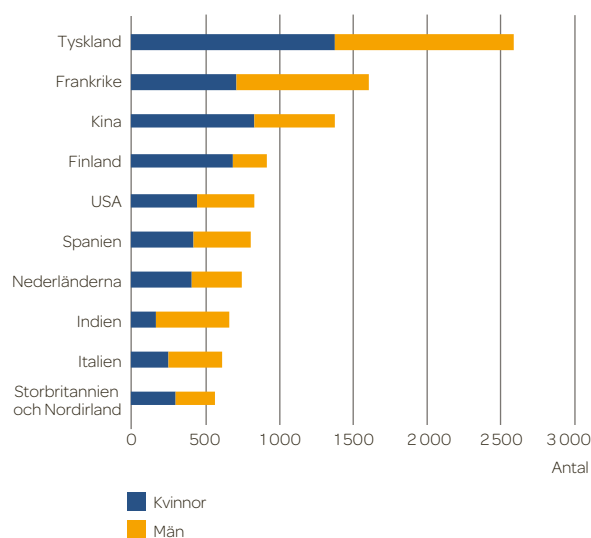
Lsåret 2014/15 var antalet nya inresande studenter fortfarande färre än läsåret 2010/11, det vill säga innan studieavgifterna infördes (figur 43). De nya inresande studenterna utgjorde dock läsåret 2014/15 ändå en betydande del av alla nybörjare i den svenska högskolan. Ungefär var fjärde högskolenybörjare var en inresande student.

Inresande från Afrika och Asien ökade mest

Sett till geografiskt område var 11 000 (51 procent) av de 21 770 nya inresande studenterna läsåret 2014/15 från länder inom EU/EES och Schweiz. I jämförelse var 35 procent från länder utanför EU/EES och Schweiz och 15 procent från okänt land, vilket alltså innebär att landuppgifter för dessa studenter inte finns tillgängliga.

De enskilda länder som flest av de nya inresande läsåret 2014/15 kom ifrån var Tyskland, Frankrike och Kina. Detta gällde både för de nya inresande studenterna totalt sett och för de nya utbytesstudenterna. För de nya freemover-studenterna var istället Indien det land som flest reste ifrån för att studera i Sverige, följt av Finland och Kina.

Figur 44. De 10 länder som flest av Sveriges nya inresande studenter kom från och antal inresande studenter från respektive land läsåret 2014/15.

I jämförelse med läsåret 2013/14 minskade antalet från EU/EES och Schweiz läsåret 2014/15 med 8 procent. Samtidigt ökade dock antalet från okänt land med 14 procent och eftersom studenter från EU/EES och Schweiz troligtvis utgjorde en stor del av denna grupp (se faktaruta) var antagligen minskningen i antal studenter från dessa länder egentligen betydligt mindre.

Antalet nya inresande studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz ökade med 16 procent från läsåret 2013/14 och uppgick läsåret 2014/15 till 7 590 studenter. Av dessa var drygt hälften från Asien och 20 procent från Nordamerika. Antalet nya inresande från Asien ökade med 20 procent sedan läsåret 2013/14 medan antalet nya inresande från Nordamerika i princip var oförändrat. Med en fördubbling från 320 nya inresande läsåret 2013/14 till 630 läsåret 2014/15 ökade antalet nya inresande från Afrika procentuellt mest.

Olika utbildningsformer för utbytesstudenter och freemover-studenter

Liksom tidigare år läste i stort sett samtliga av de 13 210 nya inresande utbytesstudenterna fristående kurser läsåret 2014/15. Detta kan förklaras av att de flesta utbytesstudenter brukar studera en kortare tid i Sverige som en del av sin utbildning i hemlandet.

När det gäller nya inresande freemover-studenter var mönstret däremot annorlunda. En klar majoritet, 75 procent, läste på program, varav 48 procent på ett masterprogram, som alltså var den vanligaste utbildningsformen. Totalt 80 procent av de freemover-studenter som läste ett program gjorde detta på avancerad nivå.

Tabell 15. Antal nya inresande freemover-studenter läsåren 2013/14–2014/15 fördelat på utbildningsform.

	Läsåret 2013/14		Läsåret 2014/15	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Totalt	7 630	100	8 560	100
Kurs	2 220	29	2 220	26
Program				
Kandidatexamen	640	8	620	7
Magisterexamen	890	12	960	11
Masterexamen	3 310	43	4 110	48
Konstnärlig examen	160	2	160	2
Yrkesexamen	390	5	460	5
Övriga program	20	0	30	0

Tabell 16. De 10 lärosätena med flest nya inresande studenter läsåret 2014/15, sorterat efter högst andel av samtliga nybörjare på lärosätet.

Universitet/högskola	Nya inresande studenter 2014/15			Andel av nybörjare
	Kvinnor	Män	Totalt	
Totalt	11 380	10 380	21 770	25
Kungl. Tekniska högskolan	520	1 200	1 720	41
Chalmers tekniska högskola	310	640	950	39
Lunds universitet	1 760	1 300	3 060	37
Högskolan i Jönköping	420	490	910	33
Uppsala universitet	1 130	880	2 010	29
Linnéuniversitetet	690	510	1 200	27
Linköpings universitet	570	670	1 230	26
Umeå universitet	640	490	1 130	26
Göteborgs universitet	880	480	1 360	22
Stockholms universitet	1 020	750	1 770	20

Flest nya inresande vid Lunds universitet

Liksom de senaste åren hade Lunds universitet flest nya inresande studenter läsåret 2014/15, följt av Uppsala universitet och Stockholms universitet. Av lärosätena med flest nya inresande hade Kungl. Tekniska högskolan, Chalmers tekniska högskola samt Lunds universitet högst andel inresande i förhållande till det totala antalet högskolenybörjare vid respektive lärosäte.

De konstnärliga högskolorna Kungl. Musikhögskolan, Kungl. Konsthögskolan, Konstfack och Stockholms konstnärliga högskola hade dock högre andel nya inresande studenter av totala antalet högskolenybörjare läsåret 2014/15. Högst andel av dessa hade Kungl. Musikhögskolan där de nya inresande studenterna utgjorde 69 procent av samtliga högskolenybörjare. Även Handels högskolan i Stockholm hade en hög andel inresande studenter, 57 procent av samtliga högskolenybörjare.

Antal som deltog i bilaterala program ökade och antal i EU-program minskade

De vanligaste utbytesprogrammen för de inresande utbytesstudenterna är EU-program, Nordplus och så kallade bilaterala program. EU-program är program som möj-

liggör studier både i Europa och länder utanför Europa, till exempel USA, Kanada, Japan och Australien. Det mest kända EU-programmet är Erasmus-programmet. Nordplus är ett ramprogram som är inrättat av Nordiska ministerrådet för att främja samarbete och rörlighet mellan de nordiska och baltiska länderna samt de självstyrande områdena Grönland, Färöarna och Åland. Bilaterala program är de program som inrättas mellan enskilda svenska och utländska lärosäten.

Av de totalt 13 210 nya utbytesstudenterna som kom till Sverige under läsåret 2014/15 kom 8 320 (63 procent) inom ett EU-program. Antalet som studerade inom bilaterala program var 4 440 (34 procent) och resterande 450 utbytesstudenter (3 procent) läste alltså genom Nordplus.

Antalet som studerade i Sverige inom EU-program minskade mellan läsåren 2013/14 och 2014/15 med 8 procent. Samtidigt ökade antalet som deltog i bilaterala program med 4 procent. Sedan läsåret 2005/06 har antalet som deltog i utbytesprogram inom Nordplus minskat från 760 till 450 studenter och mellan läsåret 2013/14 och 2014/15 minskade antalet utbytesstudenter som reste inom detta program med ungefär 50 studenter.

Totala antalet inresande studenter

Kapitlet har såhär långt handlat om nya inresande studenter, det vill säga de som läste i Sverige för första gången. De nya inresande studenterna räknas som högskolenybjörjare i Sverige men många inresande studenter läser mer än ett läsår i Sverige och ingår alltså inte i denna grupp. De nya inresande studenterna och de som har studerat i Sverige under mer än ett läsår utgör tillsammans det totala antalet inresande studenter som beskrivs i detta avsnitt.

Läsåret 2014/15 läste totalt 33 180 inresande studenter i Sverige. En majoritet av dessa, nästan 60 procent, var freemover-studenter. Till skillnad från de nya inresande studenterna var det alltså fler freemover-studenter än utbytesstudenter bland det totala antalet inresande studenter. Detta är till stor del en följd av att freemover-studenterna ofta stannar en längre period i Sverige och i större utsträckning läser hela program medan utbytesstudenterna vanligen läser i Sverige en kortare period som en del av en utbildning i hemlandet.

För första gången sedan läsåret 2010/11 ökade det totala antalet inresande studenter läsåret 2014/15. Freemover-studenterna stod för hela ökningen och de ökade med 6 procent jämfört med läsåret 2013/14, från 18 580 till 19 730 studenter. Utbytesstudenterna minskade istället med drygt 4 procent. Att det totala antalet inresande studenter tidigare har minskat är en följd av studieavgiftsreformen. Även om antalet nya inresande successivt har ökat sedan läsåret 2011/12 var det alltså först läsåret 2014/15 som dessa ökningarna fick genomslag på det totala antalet inresande studenter.

Många stipendier täckte hela studieavgiften

Inresande studenter som är studieavgiftsskyldiga kan ansöka om stipendier för att finansiera hela eller delar av studieavgiften. För detta finns statliga stipendieprogram som hanteras av Universitets- och högskolerådet (UHR) respektive Svenska institutet (SI). Därutöver har flera lärosäten skapat egna stipendieprogram av andra medel som de disponerar, till exempel via stiftelser knutna till lärosätet eller andra icke-statliga finansiärer. Det händer även att studieavgifterna finansieras av företag i Sverige. Det är också möjligt att studenter har stipendier från sina hemländer men eftersom sådana stipendier inte administreras av lärosätena saknas data om dem.

Enligt lärosätenas rapporteringar till UKÄ betalade sammanlagt 4 620 av de registrerade studenterna studieavgift hösten 2015. Av dessa var 58 procent män. Drygt en tredjedel (37 procent) av de betalande studenterna finansierade sina studier, helt eller delvis, med stipendier som administrerades av lärosätena i Sverige. Ungefär lika stor andel av kvinnorna (38 procent) som av männen (36 procent) fick stipendium för att betala hela eller delar av studieavgiften.

ÅTERBETALNING AV STUDIEAVGIFTER

Universitet och högskolor får betala tillbaka studieavgiften om studenten av särskilda skäl inte kan delta i undervisningen. Det finns dock inga uttalanden från regeringen om vilka omständigheter som skulle kunna föranleda återbetalning och det finns inte heller något bemyndigande till någon myndighet att besluta om nationella regler. Eftersom det inte heller finns någon rätt att överklaga en högskolas beslut att inte medge återbetalning, är det upp till varje högskola att bestämma när återbetalning ska ske. Detta kan leda till att omständigheter som vid ett lärosäte leder till återbetalning, inte gör det vid ett annat.

Detta konstaterade UKÄ i ett tillsynsbeslut 2014 och visade på en situation som var otillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. UKÄ har därför gjort en kartläggning som redovisas i *Kartläggning av återbetalning av studieavgifter. Tillsyns - PM 2015 - 12 - 22*. Lärosätenas enkät-svar visar på en stor variation i på vilket sätt lärosätena arbetar med frågor som handlar om återbetalning av studieavgifter. Det gäller bland annat om studenten informeras om möjligheten att få tillbaka studieavgiften, om lärosätet tar ut någon administrativ avgift för återbetalningen eller om det finns problem hur bestämmelsen om återbetalning ska tillämpas. Det vanligaste skälet för att få tillbaka studieavgiften är att de sökande inte har fått uppehållstillstånd och inte kan börja studera. Sjukdom eller andra personliga omständigheter är en annan orsak. Från höstterminen 2011 till höstterminen 2014 har omkring 4 procent av studieavgifterna återbetalats (28 av 720 miljoner kronor). UKÄ avser att utreda vissa frågor vidare under 2016.

Vid 33 av de 35 lärosäten som hade betalande studenter förekom stipendier för finansiering av studieavgiften. Totalt ungefär två tredjedelar av de stipendier som administrerades av lärosätena täckte hela studieavgiften. Av de lärosäten som hade fler än 10 betalande studenter fanns störst andel studenter med stipendier vid Örebro universitet och Umeå universitet där 65 procent finansierade hela eller delar av studieavgiften på detta sätt. Vid dessa lärosäten täckte stipendierna i de flesta fall hela studieavgiften (se tabell 4 i den separata tabellbilagan).

Kalenderåret 2015 var lärosätenas sammanlagda intäkter av anmälnings- och studieavgifter 506 miljoner kronor. Liksom kalenderåret 2014 täckte de stipendier som lärosätena administrerade totalt cirka 40 procent av beloppet medan studenterna själva tillsammans alltså stod för resterande 60 procent.

De statliga stipendierna, det vill säga stipendierna från UHR och SI, stod för drygt 80 procent av de 211 miljoner kronor som täcktes av stipendier, det vill säga lika stor andel som 2014. Stipendier från organisationer utan vinstsyfte täckte 11 procent av beloppet och stipendier från lärosätenas egna medel stod för 3 procent. Stipendierna från företag i Sverige motsvarade 1 procent av beloppet och resterande 6 procent var från övriga stipendier som lärosätet administrerade (se tabell 11 i den separata tabellbilagan).

Hälften av freemover-studenterna hade studerat mer än ett år i Sverige

En väsentlig skillnad mellan de inresande utbytesstudenterna och freemover-studenterna är hur länge de stannar i Sverige. Av de totalt 13 510 inresande utbytesstudenterna läsåret 2014/15 var 81 procent registrerade på sin första termin och 18 procent på sin andra termin.

I jämförelse var 49 procent av de 19 720 inresande freemover-studenterna läsåret 2014/15 registrerade på sin första eller andra termin i Sverige, vilket betyder att hälften av de som var registrerade som freemover-studenter hade varit registrerade på någon utbildning i Sverige längre än ett år. Som tidigare beskrivits kan skillnaden förklaras med att freemover-studenterna i stor utsträckning brukar läsa program medan utbytesstudenterna oftast brukar läsa kurser som en del av sin utbildning i hemlandet.

Flest examina till freemover-studenter på avancerad nivå

Freemover-studenter brukar alltså både stanna längre i Sverige och läsa program i större utsträckning än utbytesstudenter. Därför brukar de flesta inresande studenter som tar en examen i Sverige oftast vara freemover-studenter.

Lsåret 2014/15 var det 5 540 inresande studenter som för första gången examinerades i Sverige och 93 procent av dessa var freemover-studenter. Drygt 80 procent av de examina som utfärdades till inresande studenter var på avancerad nivå. Sedan läsåret 2011/12 har antalet inresande studenter som för första gången har tagit examen i Sverige minskat med 25 procent. Minskningen bör i stor utsträckning kunna förklaras av studieavgiftsreformen som ledde till att antalet freemover-studenter minskade, vilket alltså också innebar en minskning av den grupp av inresande som brukade ta en examen i Sverige. Som nämntes tidigare i detta avsnitt ökade det totala antalet inresande freemover-studenter läsåret 2014/15 och möjligen kommer detsamma att ske med antalet examinerade inresande studenter om några år.

Liksom tidigare läsår kom de flesta inresande studenter som examinerades från EU-länder eller länder i Asien. Precis som tidigare examinerades också flest inresande studenter från Lunds universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Uppsala universitet och Stockholms universitet.

Dessa universitet hade tillsammans också flest registrerade inresande studenter läsåret 2014/15, vilket förklarar att många examina utfärdades därifrån.

De senaste läsåren har många av freemover-studenterna studerat på masterprogram och av de som påbörjade ett masterprogram läsåret 2012/13 hade drygt hälften tagit ut en examen senast våren 2015. En ungefär lika stor andel av de betalande (55 procent) som av de icke-betalande (56 procent) freemover-studenterna hade examinerats vid denna tidpunkt.

Högre prestationsgrad för de betalande freemover-studenterna

Det var i stort sett ingen skillnad i andel examinerade (examensfrekvens) bland de betalande och de icke-betalande freemover-studenterna. Däremot skiljde sig prestationsgraden mellan betalande och icke-betalande. Förenklat är prestationsgraden andelen avklarade högskolepoäng i förhållande till antal registrerade poäng ett visst läsår (läs mer om måttet i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*). Prestationsgraden för de inresande freemover-studenter som inte betalade studieavgifter var 81 procent, vilket var densamma som för de studenter som inte var inresande. I jämförelse var prestationsgraden för de freemover-studenter som betalade studieavgift 88 procent, alltså 7 procentenheter högre än för de icke-betalande. Mer om examinerade och prestationsgrader går att läsa i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Utresande studenter

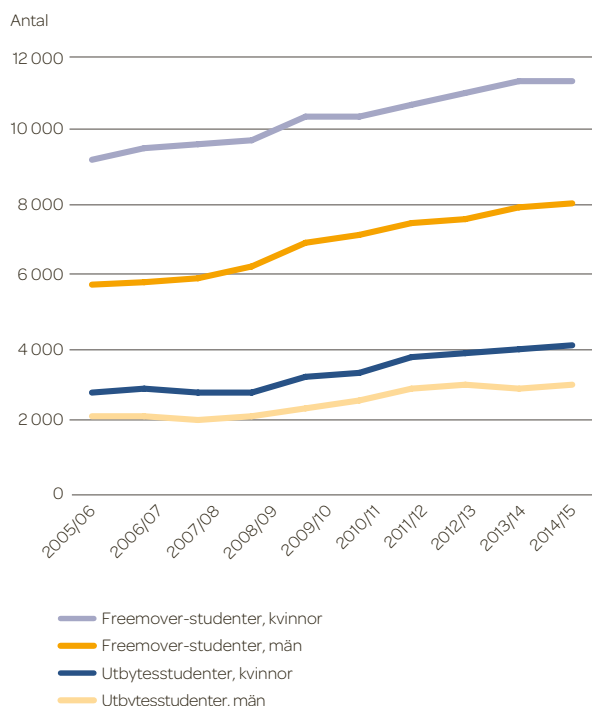
Detta avsnitt handlar om studenter från Sverige som åker utomlands för att studera, så kallade utresande studenter. Denna grupp brukar delas upp i tre kategorier: freemover-studenter, utbytesstudenter och språkkursstudenter (se faktarutan i början av kapitlet).

Antalet utresande studenter har ökat för varje läsår sedan läsåret 2008/09 och läsåret 2014/15 var antalet 29 100 studenter, vilket är 170 fler än föregående läsår. Av de utresande studenterna var 66 procent freemover-studenter, 25 procent utbytesstudenter och 10 procent språkkursstudenter.

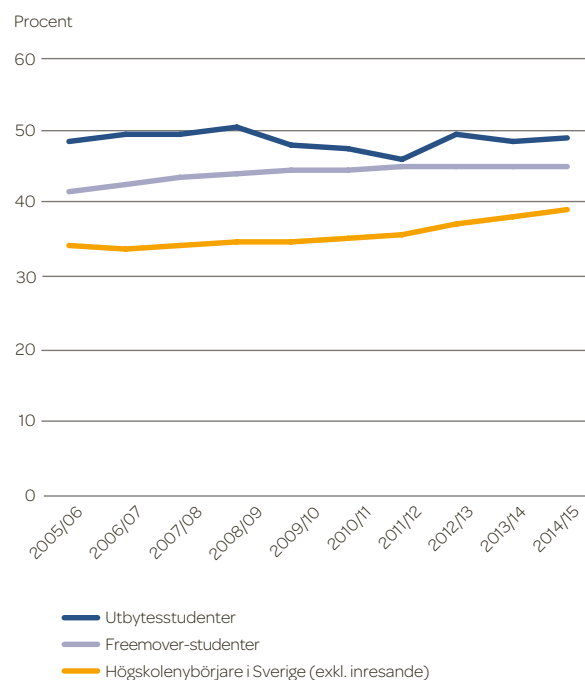
Antalet utresande freemover-studenter har ökat varje läsår sedan läsåret 2005/06 men var i princip oförändrat mellan de två senaste läsåren. Antalet utbytesstudenter har ökat successivt sedan läsåret 2008/09, alltså samma läsår som det totala antalet utresande studenter började öka igen, och ökade mellan läsåret 2013/14 och 2014/15 med 3 procent. Antalet studenter på språkkurser har minskat över i princip hela perioden 2005/06–2014/15 och mellan de senaste läsåren minskade antalet med 7 procent.

Det var fler kvinnor än män som studerade utomlands läsåret 2014/15. Könsskillnaden var något mindre bland

Figur 45. Antal utresande studenter fördelat på kategori (utbytesstudenter och freemover-studenter) och kön.

Figur 46. Andelen med högutbildade föräldrar bland de utresande utbytesstudenterna respektive freemover-studenterna samt andelen bland högskolenybörjarna i Sverige (exklusive inresande studenter) läsåren 2005/06–2014/15.

de 7 180 utbytesstudenterna (där 57 procent var kvinnor) än bland de 19 250 freemover-studenterna (där 59 procent var kvinnor). Av språkkursstudenterna var 61 procent kvinnor. Förändringarna mellan läsåret 2013/14 och läsåret 2014/15 var små. Det totala antalet män ökade med en procent medan totala antalet kvinnor var oförändrat.

Nästan varannan utresande student hade högutbildade föräldrar

För att undersöka om det finns någon skillnad i den sociala bakgrunden (mätt som föräldrars utbildningsnivå) bland de utresande studenterna presenteras i detta avsnitt andelen som har högutbildade föräldrar (minst en treårig eftergymnasial utbildning) bland utbytesstudenterna och freemover-studenterna. Det är viktigt att komma ihåg att andelen med högutbildade föräldrar i studentgruppen också formas av hur det ser ut i befolkningen i stort. Läs mer om detta samt den sociala sammansättningen i högskolan och hur denna mäts i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå*.

Lsåret 2014/15 var andelen som hade högutbildade föräldrar något större bland de utresande utbytesstudenterna (49 procent) än bland freemover-studenterna (45 procent). Bland högskolenybörjarna i Sverige hade en något lägre andel (39 procent) högutbildade föräldrar läsåret 2014/15.

Sett över läsåren 2005/06 – 2014/15 var andelen med högutbildade föräldrar bland de utresande utbytesstudenterna ungefär densamma över hela perioden, med undantag för läsåret 2011/12 då den var i nivå med andelen för freemover-studenterna samma läsår (45 procent). Bland freemover-studenterna ökade andelen med högutbildade föräldrar något över perioden, från 42 procent läsåret 2015/06 till 45 procent läsåret 2013/14 (figur 46).

Av de lärosäten som hade minst 100 utresande utbytesstudenter läsåret 2014/15 hade Lunds universitet störst andel utbytesstudenter med högutbildade föräldrar (62 procent). Även vid Uppsala universitet, Karolinska institutet, Chalmers tekniska högskola och Linköpings universitet hade en stor andel av de utresande utbytesstudenterna högutbildade föräldrar.

Lägst andel utbytesstudenter med högutbildade föräldrar läsåret 2014/15 hade Malmö högskola (24 procent). Även Högskolan i Jönköping, Karlstads universitet, Linnéuniversitetet och Högskolan i Borås hade förhållandevis låga andelar utbytesstudenter med högutbildade föräldrar (tabell 17). Sammantaget framgår det alltså att skillnaderna är stora mellan lärosätena. Antagligen är detta till viss mån en följd av att andelen med högutbildade föräldrar också skiljer sig mellan lärosätena i stort.

För att se om det finns någon tendens till att studenter vars föräldrar har en högre utbildning i större utsträckning studerar utomlands går det att jämföra andelen med

Tabell 17. De 5 lärosäten med högst (sorterad största till minsta) respektive lägst (sorterad minsta till största) andel studenter med högutbildade föräldrar bland de utresande utbytesstudenterna läsåret 2014/15, samt motsvarande andel bland utbytesstudenterna och högskolenybörjarna läsåret 2013/14 (lärosäten med 100 eller fler utresande utbytesstudenter).

	Utbytesstudenter, andel (%) med högutbildade föräldrar		Högskolenybörjare, andel (%) med högutbildade föräldrar	Skillnad (procentenheter), utbytesstudenter och högskolenybörjare
	Läsåret 2014/15	Läsåret 2013/14	Läsåret 2013/14	Läsåret 2013/14
Högst andel				
Lunds universitet	62	59	50	9
Uppsala universitet	57	59	45	14
Karolinska institutet	57	60	44	16
Chalmers tekniska högskola	55	59	51	8
Linköpings universitet	55	51	42	9
Lägst andel				
Malmö högskola	24	27	35	-8
Högskolan i Jönköping	31	34	33	1
Karlstads universitet	32	35	34	1
Linnéuniversitetet	34	34	35	-1
Högskolan i Borås	35	41	31	10

högutbildade föräldrar bland utbytesstudenterna med motsvarande andel bland nybörjarna vid respektive lärosäte. Utifrån uppgifterna för läsåren 2013/14 och 2014/15 framgår det att vid de lärosäten där en stor andel av utbytesstudenterna hade högutbildade föräldrar, till exempel Lunds universitet och Uppsala universitet, var denna andel större än den bland högskolenybörjarna på respektive lärosäte. Vid de lärosäten där andelen utbytesstudenter som hade högutbildade föräldrar var lägre fanns inte samma tydliga mönster (tabell 17).

Det kan finnas många olika orsaker till att det var en större eller mindre andel som hade högutbildade föräldrar bland de utresande utbytesstudenterna än på lärosätet i stort. Lärosätenas utbildningsutbud ser olika ut samtidigt som andelen studenter som studerar utomlands varierar mellan utbildningarna. Som framgår i kapitlet *Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* är det också olika stor andel studenter med högutbildade föräldrar på olika utbildningar. Det kan alltså vara den sociala snedrekryteringen till utbildningarna i Sverige, tillsammans med att utlandsstudier är vanligare inom vissa utbildningar än andra, som återspeglas bland de utresande utbytesstudenterna. På grund av detta går det inte utifrån dessa uppgifter att säkert bestämma hur den sociala bakgrunden hänger ihop med studenternas utlandsstudier.

Flest studenter reste till USA och Storbritannien

Liksom tidigare läsår studerade en stor del av de 29 100 utresande studenterna läsåret 2014/15 i andra länder i Europa, totalt nästan 60 procent. I synnerhet läste många i andra EU-länder. Efter Europa var Nordamerika den

vanligaste destinationen dit 22 procent av de utresande studenterna reste. Av dessa reste 88 procent till USA. Sett till enskilda länder var just USA den vanligaste destinationen, tätt följt av Storbritannien. I dessa länder studerade 20 respektive 18 procent av alla utresande studenter. Australien var det tredje vanligaste landet men dit reste betydligt färre studenter, 6 procent av alla utresande. Efter Australien var Danmark, Polen, Frankrike, Tyskland och Spanien vanliga destinationsländer. I vardera av dessa länder studerade 4 till 5 procent av samtliga utresande studenter läsåret 2014/15.

De vanligaste destinationsländerna för utbytesstudenterna var USA, Storbritannien och Australien. USA och Storbritannien var de vanligaste länderna även för freemover-studenterna, följt av Polen som det tredje vanligaste landet. Antalet studenter som reser till Polen har ökat avsevärt de senaste åren och bara mellan läsåren 2010/11 och 2014/15 ökade antalet med 33 procent. En stor anledning till detta är att många på senare år har åkt till Polen för att läsa på en läkarutbildning.

I jämförelse med läsåret 2013/14 har det inte skett några större förändringar i vilka länder och världsdelar som flest studenter studerade i läsåret 2014/15. Däremot har det förändrats över de senaste tio läsåren. Andelen som studerade i andra länder i Europa har minskat med 7 procentenheter, från 66 procent läsåret 2005/06 till 59 procent läsåret 2014/15. Sett till enskilda länder inom Europa har Spanien, Frankrike och Italien minskat mycket under denna period. Samtidigt studerade fler studenter i Storbritannien och Polen det senaste läsåret jämfört med läsåret 2005/06. Fler än tidigare läste också i Japan och USA. (Se också tabell 3 i den separata tabellbilagan.)

Var fjärde freemover-student var utomlands minst 7 terminer

Även bland de utresande studenterna var det vanligt att freemover-studenterna stannade utomlands längre än utbytesstudenterna. Av de som var utbytesstudenter någon gång under läsåret 2014/15 var 82 procent registrerade på sin första termin utomlands och 16 procent på sin andra. Detta betyder att bara 2 procent av utbytesstudenterna läsåret 2014/15 hade varit registrerade på 3 eller fler terminer utomlands. Bland freemover-studenterna var det däremot bara 36 procent som var registrerade på sin första eller andra termin utomlands läsåret 2014/15. Många av freemover-studenterna hade alltså varit utomlands längre än ett år och 24 procent hade varit registrerade på 7 eller fler terminer utomlands.

Många läste inom samhällsvetenskap

Totalt 34 procent av de utresande freemover-studenterna läste inom *samhällsvetenskap, juridik, handel och administration* och detta var därmed det vanligaste ämnesområdet. Även *humaniora och konst* och *hälso- och sjukvård samt social omsorg* tillhörde de vanligare ämnesområdena med 22 respektive 19 procent av de totalt 19 250 utresande freemover-studenterna. Sammanlagt läste 75 procent av alla utresande freemover-studenter inom något av dessa tre områden. Även om det var något större andel av kvinnorna än av männen som läste inom dessa områden var dessa de vanligaste bland både kvinnor och män.

De senaste tio läsåren har mönstret varit detsamma. Majoriteten av freemover-studenterna har studerat inom *samhällsvetenskap, juridik, handel och administration, humaniora och konst* eller *hälso- och sjukvård samt social omsorg*. Dessa studieinriktningar har varit vanligast för både män och kvinnor alla läsår sedan åtminstone 2005/06.

Det är av många anledningar svårt att avgöra varför det inom vissa ämnesområden är vanligare att studera

utomlands än andra. Det går att se att utbildningsprogram som många nybörjare söker sig till utomlands, till exempel läkarutbildningar, ofta har högt sökandetryck i Sverige, vilket skulle kunna tyda på att studenterna söker sig utomlands om utbildningen är svår att komma in på i Sverige. Om sökandetryck och antal nybörjare vid en utbildning i utlandet jämförs mellan flera olika utbildningar och över flera terminer finns dock inget tydligt mönster. Det är också möjligt att andra faktorer har inverkan på varför vissa utbildningar är vanligare att läsa utomlands än andra, till exempel om de utländska utbildningarna är validerade i Sverige eller inte.

Antalet utresande utbytesstudenter ökade vid många lärosäten

Nästan alla lärosäten hade utresande utbytesstudenter läsåret 2014/15 och flest hade Lunds universitet, följt av Uppsala universitet och Stockholms universitet. Även Kungl. Tekniska högskolan och Högskolan i Jönköping hade många utresande utbytesstudenter. Sammanlagt var hälften av alla utresande utbytesstudenter från något av dessa fem lärosäten.

Antalet utresande utbytesstudenter ökade vid de flesta lärosäten mellan läsåret 2013/14 och 2014/15. Av de lärosäten som hade över 100 utbytesstudenter läsåret 2014/15 ökade antalet vid Chalmers tekniska högskola mest (40 procent), följt av Högskolan i Jönköping (26 procent). Vid några enstaka lärosäten minskade dock antalet utresande utbytesstudenter. Av de större lärosätena minskade antalet mest vid Karolinska institutet och Malmö högskola, 23 respektive 16 procent.

I förhållande till samtliga studenter vid respektive lärosäte hade Handelshögskolan i Stockholm störst andel utresande utbytesstudenter, 13 procent av samtliga studenter. Även Högskolan i Jönköping, Kungl. Tekniska högskolan och Chalmers tekniska högskola hade förhållandevis stora andelar utresande utbytesstudenter.

Tabell 18. Utresande freemover-studenter läsåret 2014/15 fördelat på ämnesområden

Utbildningens ämnesområde	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	19 250	11 310	7 950
Samhällsvetenskap, juridik, handel, administration	6 480	3 810	2 660
Humaniora och konst	4 150	2 770	1 380
Hälso- och sjukvård samt social omsorg	3 730	1 990	1 740
Tjänster	860	460	400
Teknik och tillverkning	810	350	470
Allmän utbildning	770	490	280
Naturvetenskap, matematik och data	840	390	450
Lant- och skogsbruk samt djursjukvård	350	300	50
Pedagogik och lärarutbildning	110	90	30
Okänd	1 540	910	640

Tabell 19. Antal utbytesstudenter per lärosäte samt andel av samtliga studenter vid respektive lärosäte vid de 10 lärosäten med högst andel utbytesstudenter av totala antalet studenter och totalt minst 100 utresande utbytesstudenter.

Universitet / Högskola	Antal utbytesstudenter per lärosäte			Andel i % av samtliga studenter vid respektive lärosäte		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Totalt	7 180	4 110	3 070	2	2	2
Handelshögskolan i Stockholm	200	90	110	13	13	13
Högskolan i Jönköping	530	290	240	5	5	7
Kungl. Tekniska högskolan	600	230	370	4	5	4
Chalmers tekniska högskola	320	100	210	4	4	3
Lunds universitet	980	550	430	3	3	3
Uppsala universitet	850	510	340	2	3	2
Linköpings universitet	470	230	240	2	2	3
Högskolan i Borås	150	120	30	2	2	2
Karolinska institutet	130	90	40	2	1	2
Linnéuniversitetet	340	220	120	1	2	1

Hälften av utbytesstudenterna reste genom bilaterala utbytesprogram

Drygt hälften av de 7 180 utbytesstudenterna deltog i bilaterala utbytesprogram, som var vanligast både bland kvinnor och män, och 43 procent deltog i EU-program. En mindre andel av utbytesstudenterna, 2 procent, gjorde utbyten genom Nordplus. Sedan läsåret 2006/07

KARTLÄGGNING AV INTERNATIONELLA UTBILDNINGSSAMARBETEN

UKÄ har på regeringens uppdrag kartlagt vilka internationella utbildningssamarbeten som svenska lärosäten ingår i, hur många som studerar i Sverige inom sådana utbildningsutbyten samt vilka eventuella studieavgifter som studenterna betalar, se *Internationella utbildningssamarbeten – en redovisning av regeringsuppdraget om högskolornas utbildningssamarbeten med utländska lärosäten*, Rapport 2016:9, UKÄ.

Kartläggningen visade att alla statliga lärosäten och en majoritet av de enskilda utbildningsanordnarna har avtal om studentutbyten och hälften av dem ingår också i samarbeten om gemensamma utbildningsprogram. Sammanlagt rör det sig om ungefär 7 100 aktiva avtal om studentutbyten och ungefär 300 avtal om gemensamma utbildningsprogram.

Enligt kartläggningen deltog cirka 13 200 inresande studenter i utbytesprogram vid svenska lärosäten läsåret 2014 / 15 och det fanns 1 300 studenter på gemensamma program inom samarbetsavtalen. Av dessa studenter betalade ungefär 330 utbytesstudenter och 330 studenter inom gemensamma program en avgift till det svenska lärosätet.

har det varit vanligast att de utresande utbytesstudenterna studerar genom bilaterala utbytesprogram och antalet utresande utbytesstudenter i bilaterala utbytesprogram ökade med totalt 74 procent mellan läsåren 2005/06 och 2014/15, från 2 270 till 3 940 utbytesstudenter.

EU-program var vanligast läsåret 2005/06 och antalet utresande utbytesstudenter inom dessa har ökat kontinuerligt sedan dess. Ökningen över hela perioden var 29 procent och alltså mindre än den för de bilaterala programmen. Antalet som har studerat genom Nordplus har minskat under hela perioden läsåren 2005/06–2014/15, från 280 till 180 utbytesstudenter.

Många av de examinerade civilekonomerna hade studerat utomlands

Ett sätt att mäta mobilitet på är andelen som har studerat utomlands bland de examinerade. Läsåret 2014/15 var det 48 800 som examinerades för första gången och som inte var inresande studenter. Av dessa hade 14 procent studerat utomlands någon gång de senaste 12 termi-

STIPENDIER TILL UTRESANDE STUDENTER

Det finns flera möjligheter för utresande studenter att få stipendium för sina studier utomlands. Dessa stipendier hanteras bland annat av Universitets- och högskolerådet (UHR) och Svenska institutet (SI) men kan också sökas hos enskilda organisationer eller lärosäten. Stipendierna har ofta särskilda kriterier, exempelvis kan de vara kopplade till särskilda utbytesprogram, lärosäten, regioner eller länder. Två exempel på utbytesprogram som har stipendier för studenter kopplade till sig är Erasmus+ och Linnaeus - Palme. I bägge programmen administrerar lärosätena stipendierna som studenterna kan söka.

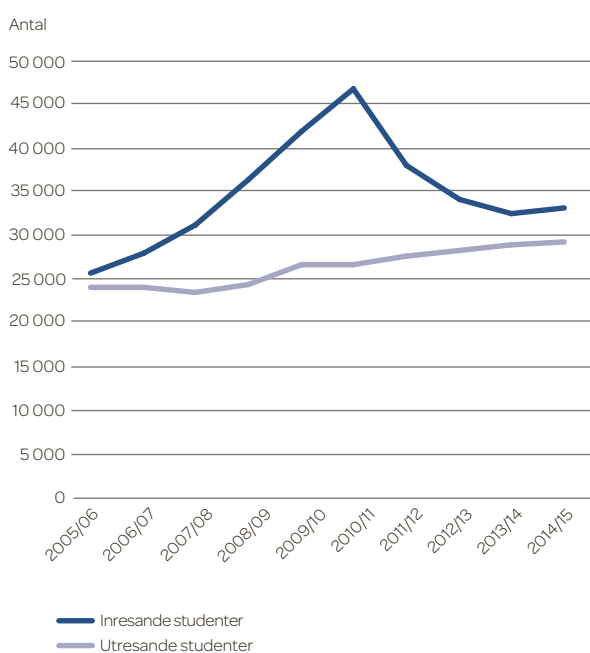
nerna. Av kvinnorna hade 13 procent studerat utomlands medan motsvarande andel för männen var 15 procent. För många examensgrupper var det mellan 10 och 30 procent som hade studerat utomlands. Liksom tidigare skiljde sig andelarna mycket mellan olika examensgrupper läsåret 2014/15. Till exempel hade varannan examinerad civilekonom och 39 procent av de examinerade juristerna studerat utomlands medan motsvarande andel bland förskollärarna var 1 procent. Studierna utomlands behöver i detta sammanhang inte ha varit kopplade till ämnet för examen.

Betydligt fler inresande än utresande utbytesstudenter

Läsåret 2014/15 var det totalt 33 180 inresande studenter i Sverige. Antalet utresande var 29 100 och därmed något lägre. Sett till de olika studentkategorierna var det 470 fler inresande än utresande freemover-studenter. Detta var en liten skillnad i jämförelse med utbytesstudenterna där det var 6 330 fler inresande än utresande utbytesstudenter.

Flera läsår i rad har det varit fler inresande än utresande studenter i Sverige (se figur 46). Störst var skillnaden läsåret 2010/11 då det var 46 700 inresande och 26 600 utresande studenter. När studieavgifter sedan infördes minskade skillnaden mellan det totala antalet in- och utresande studenter avsevärt och läsåret 2014/15 var alltså det totala antalet inresande studenter 33 180 och det totala antalet utresande studenter 29 100.

Figur 47. Totalt antal inresande respektive utresande studenter läsåren 2005/06–2014/15.

Allt fler internationella studenter i världen

Den internationella studentmobiliteten har ökat snabbt under de senaste decennierna och det finns olika förklaringar till detta. Ländernas internationalisering har inneburit ökade möjligheter att studera i ett annat land. Det har också funnits en politisk vilja att öka mobiliteten och mål har satts upp både nationellt och internationellt. Eftersom mobiliteten är omfattande har studieavgifterna för internationella studenter varit betydelsefulla för en del länder. Behovet av att rekrytera välutbildad arbetskraft är också en faktor som har betydelse eftersom en del av studenterna kanske stannar kvar i landet efter avslutade studier.

Mobiliteten är högre ju högre utbildningsnivå det gäller. Bland OECD-länderna var 24 procent av studenterna på forskarnivå eller motsvarande utresande studenter, jämfört med 9 procent på motsvarande grundnivå och avancerad nivå. Källan till uppgifterna är OECD-publikationen "Education at a Glance 2015". Statistiken visar enbart freemover-studenter och utbytesstudenter ingår inte i redovisningen. Det bör också nämnas att de redovisade uppgifterna avser de som mottagandelandet har lämnat och stämmer därför inte alltid med de nationella uppgifterna.

Under 2013 studerade omkring 4 miljoner studenter i ett annat land än sitt ursprungsland. Australien, Luxemburg, Nya Zeeland, Schweiz, Storbritannien och Österrike har de största andelarna internationella studenter. Studenter från Asien uppgår till 53 procent av alla internationella studenter och sett till enskilda länder är Kina, Indien och Tyskland länderna med flest utresande studenter. Det största antalet studenter som reste mellan två länder var mellan Kina och USA – 225 000 studenter reste ut från Kina 2013. Studentmobiliteten har också ökat för Sverige men spelar ändå en liten roll. De utresande studenterna från Sverige 2013 utgjorde mindre än 0,5 procent av alla internationella studenter i världen.

Jämförbara uppgifter över tiden om det totala antalet internationella studenter finns bara fram till 2012, eftersom många länder ändrade sin redovisning av vilka som ingår i studentmobilitet detta år. Statistiken fram till 2012 visar att sedan år 1975 har antalet studenter som studerat i ett annat land ökat från 800 000 till 4,5 miljoner. Se också kapitlet *Internationellt perspektiv*.

Tabell 20. Inresande respektive utresande freemover-studenter fördelade efter ursprungsländer och mottagarländer 2013.

Tabellen omfattar de länder som har flest utresande respektive inresande freemover-studenter och Sverige. Sorterat efter totalt antal studenter 2013.

Ursprungsland	Mottagarländer											Totalt 2013				
	USA	Storbritannien	Australien	Frankrike	Tyskland	Ryssland	Japan	Kanada	Kina*	Italien	Österrike		Nederländerna	Saudiarabien	Spanien	Sydkorea
Kina	225 470	81 780	87 980	25 230	19 440	0	89 790	34 600	9 790	770	4 840	730	1 240	38 110	2 550	729 340
Indien	92 600	22 160	16 150	1 830	5 650	0	540	9 580	1 000	370	870	1 570	300	590	1 070	192 210
Tyskland	9 400	14 190	1 410	6 400	0	0	550	980	1 410	28 220	24 670	110	1 530	100	1 620	120 570
Sydkorea	67 590	4 570	6 790	1 890	3 470	0	16 510	1 730	590	180	260	0	80	50	111 220	
Saudiarabien	42 650	9 340	4 950	480	220	0	300	4 590	30	50	70	40	160	30	77 850	
Frankrike	7 940	11 490	1 160	5 680	0	0	720	9 720	1 180	670	1 150	300	2 800	60	530	75 440
Kazakstan	1 880	1 730	140	350	700	35 110	60	130	130	100	50	250	30	210	30	68 080
USA	14 650	2 880	2 880	3 200	3 880	0	2 100	7 470	550	760	630	840	1 450	460	66 310	
Malaysia	6 500	13 320	15 550	980	660	0	2 280	440	20	30	60	490	50	460	50	62 320
Nigeria	7 000	17 330	610	220	500	0	60	2 490	290	100	150	1 620	50	110	200	61 120
Iran	8 370	2 650	2 540	1 760	3 140	0	210	3 540	3 640	990	650	130	160	170	1 780	59 400
Ryssland	4 690	3 600	970	3 640	9 480	0	330	480	2 100	1 000	620	520	730	310	420	55 760
Vietnam	15 410	4 050	12 380	5 360	1 420	0	4 240	1 130	220	90	300	170	30	2 120	130	55 520
Turkiet	10 790	3 290	460	1 810	5 420	0	150	740	950	3 140	590	350	220	100	270	51 400
Turkmenistan	170	70	1	20	40	10 130	20	9	6	7	2	100	2	20	0	49 450
Sverige	4 100	3 270	700	420	550	0	240	140	130	190	310	90	140	10	17 920	
Totalt 2013	784 430	416 690	249 870	228 640	196 620	138 500	135 800	135 190	96 409	70 850	68 940	62 140	56 360	55 540	25 440	4 033 400

*Uppgifter om ursprungsländer för de inresande till Kina är inte tillgängliga.